

NASILNÝ PŘECHOD VODNÍHO TOKU

Plk. pěch. Jan Knotek

Úvod

Každý vodní tok je již sám o sobě svými vlastnostmi pro člověka překážkou postupu. Proto lidová úsloví praví, že „lidé si stavějí k sobě mosty“ nebo že „za sebou pálí mosty“.

Pro bojující vojska si i v dnešní době zachoval vodní tok význam, na který mají vliv:

a) druh boje, který vojska provádějí. Zatím co pro útočnicka je vodní tok překážkou, kterou musí zdolávat za pomoci techniky, je vodní tok pro obránce výhodou, neboť může jeho vlastností využít k zesílení své obrany;

b) vlastnosti vodního toku, t. j. směr toku vzhledem k frontě, hloubka, povaha dna, rychlost proudu, povaha břehů, šířka údolí, rozvětvenost toku, ostrovy, brody atd. Tyto vlastnosti mají vliv na využití vodního toku pro obranu, nebo na způsob jeho zdolání za postupu;

c) ráz terénu na březích vodního toku. Terén na březích vodního toku má vliv na systémech paleb, pozorování, možnost přístupu k toku, rozvinutí sil a použití jednotlivých druhů vojsk v prováděné operaci;

d) umělé stavby na vodním toku. Mosty, přívozy a jiná zařízení, která umožňují přechod bez technických prostředků a kterých se vojska buď musí zmocnit nebo je bránit, po případě zničit. Přehrady, kterých lze v obraně s výhodou využít k zvýšení hladiny a k zbahnění údolí.

Moderní bojová technika nám umožňuje buďto zvýšit účinek přirozených vlastností vodního toku pro obranu, nebo snížit jejich účinek pro útočnou operaci.

Sovětská armáda nám ve Veliké vlastnecké válce dokázala na řadě skvělých a v historii válečnictví do té doby neznámých příkladů útočné operace, že neexistuje řeka bráněná nepřitelem, kterou by útočící vojska nemohla útokem překonat a obranu nepřitele na ní zdat.

Nesmíme však zapomenout, že tyto příklady nám ukázala právě jen Sovětská armáda a že jsme nebyli svědky žádného takového příkladu u armád západních imperialistů. To nám jasně dokazuje, že vodní tok nezodlává jen bojová technika vojsk, nýbrž především lidé s vysokou bojovou morálkou, útočným duchem a nenávistí k nepříteli — vojáci, kteří vědí, za co bojují, a kteří mají vůli zvítězit. Je jisté, že by se mohutné sovětské řeky, na nichž sovětská vojska často zlomila odpor Němců z chodu na improvizovaných prostředcích, staly pro méně kvalitní armádu překážkou, jejíž zdolání by si vyžádalo mnoho času a materiálu a která by značně zdržela celou ofensivu.

To proto, že i po zkušenostech z poslední války zůstal vodní tok vážnou překážkou útočícím vojskům.

Rostoucí bojová technika, mechanisace a motorisace vojsk neustále zvětšuje váhu připravujících se jednotek a tím v podstatě ztěžuje zejména násilný přechod vodního toku a zvyšuje požadavky na počet a únosnost přepravních prostředků, a to tím víc, čím jsou vojska méně iniciativní a obětavá.

I. Násilný přechod vodního toku jako zvláštní druh útočného boje

Násilný přechod vodního toku je druh útočného boje, kterému význam a vlastnosti vodního toku vtiskují některé charakteristické a od normálního útočného boje odlišné rysy.

Proto vyžaduje zvláštního způsobu organizace boje v přípravách i v provedení.

Nevynucuje si však tyto odlišnosti jen vodní tok sám, nýbrž vynucuje si je i způsob, jakým nepřítel vodního toku využívá k obraně.

Hodnota řeky jako překážky je tedy výslednicí vzájemných vztahů činnosti nepřítele, přírodních vlastností řeky, doby, počasí atd. Všechny tyto prvky je nutno brát v úvahu ve vzájemných vztazích, chceme-li správně řeku obsazenou a bráněnou nepřítelem, hodnotit jako překážku vlastního útoku.

Způsob, jakým obránce využije řeky k zesílení obrany, může být různý, a to bude mít do značné míry vliv na způsob provedení násilného přechodu vodního toku.

Američané, kteří sbírají své zkušenosti od nacistických generálů, poražených Sovětskou armádou, počítají s obranou řeky buď

a) jen na vlastním břehu řeky, nebo

b) s obsazeným předmostím před řekou, které slouží jako východiště k protiútokům nebo pro manévry sil z hloubky.

Při tom přední okraj obrany může být

a) na břehu řeky, jestliže břeh umožňuje dobré pozorování a organisování palby, nebo

b) v určité vzdálenosti od řeky, je-li vlastní břeh pro obranu nevýhodný. V tom případě bývá vlastní břeh obsazen bojovým zajištěním, po případě zesíleným na noc.

Naproti tomu s hlediska útočníka má násilný přechod vodního toku tyto charakteristické vlastnosti, které činí tuto operaci obtížnou a složitou:

a) Je to nutnost překonávat řeku pod palbou nepřítele na přepravních prostředcích. To znemožňuje zahájit útok drtivým úderem soustředěných sil, ale právě naopak nutí to útočníka k postupnému zasazování sil do útoku.

Útočník se musí napřed pod palbou nepřítele dostat na druhý břeh částí sil, jejichž síla je omezena možnostmi přepravy, pak se zmocnit těmito slabými silami malého předmostí, nově přepravenými sledy toto předmostí postupně rozšiřovat, vytvořit vhodné podmínky pro přepravu hlavních sil, pro zaujetí sestavy a provedení útoku na nepřátelskou obranu a konečně pro rozvinutí útoku.

Je tedy jasné, že počátek útoku prováděného slabými silami je pro celou akci nejkritičtějším momentem.

b) Útočník nemůže zahájení násilného přechodu vodního toku podporovat zasazením masy tanků. Proto je péchota a hlavně její první sled z počátku odkázán na vlastní prostředky, na podporu letectva a na podporu zbraní střelejších s vlastního břehu.

To ovšem vyžaduje pečlivého uvážení sestavy čelního sledu a jeho materiálního zabezpečení.

c) Řeka značně ztěžuje zejména v počátku akce, spojení mezi jednotlivými sledy a tíly a značně omezuje manévry z hloubky, přesuny a odsuny do té doby, než jsou vybudovány mosty. Je proto nutné čelní sledy vybavit posilovými prostředky a materiálem všech druhů tak, aby byly pro potřebnou dobu soběstačné.

d) Vojska jsou za přepravy velmi zranitelná palbou letectva, dělostřelectva a minometů. Řeka do značné míry znemožňuje součinnost jednotlivých druhů vojsk a značně ztěžuje manévry z hloubky. Jednotky jsou za provádění násilného přechodu vodního toku, zejména v jeho počátečním údobí vydány nebezpečí rozdělení.

Je tedy zřejmé, že plánování a zabezpečení násilného přechodu řeky, zejména prvních sledů, je velkou odpovědností velitelů a štábů.

Všem těmto obtížím, které plynou ze zvláštního rázu tohoto druhu boje, mohou čelit s úspěchem jen krajně odhodlané, iniciativní, politicky a bojově vyspělé jednotky, pro které se stalo otázkou cti řeku přejít, zmocnit se předmostí a udržet je proti všem nepřátelským protiútokům. A právě po této stránce jsou naší armádě příklady Sovětské armády z Veliké vlastenecké války jedinečnou učebnicí a vzorem.

II. Násilný přechod vodního toku a podmínky jeho provedení

Před násilným přechodem vodního toku může předcházet

a) buď předchozí přiblížení k řece za pronásledování nepřítele anebo

b) kratší nebo delší dotyk s nepřítelem na březích řeky.

V obou uvedených případech závisí způsob, jak provedeme násilný přechod řeky, na tom, jakými silami má nepřítel obsazen druhý břeh a zda stačil organisovat na druhém břehu obranu, systém palby a do jaké míry má obranu ženijně vybudovanou.

V podstatě může útok s překonáním řeky provést dvěma způsoby:

- a) buď jako násilný přechod řeky z chodu anebo
- b) jako plánovitý násilný přechod řeky s kratší nebo delší dobou přípravou.

Rozdíl mezi těmito způsoby násilného přechodu řeky záleží

- v důkladnosti průzkumů, příprav a organisace akce,
- v množství sil použitých v útoku,
- v množství palebných prostředků použitých k podpoře útoku,
- v množství a druzích použitých přepravních prostředků.

Délka přípravného období plánovaného násilného přechodu závisí na kvalitě obrany nepřítele a na možnosti vlastních jednotek.

Násilný přechod vodního toku z chodu využívá zpravidla desorganisace nepřítele, který ustupuje na nové pásmo obrany za vodní překážkou.

Zkušenosti z bojů na východní frontě z roku 1943 nám dokazují, že nejvýhodnějším způsobem násilného přechodu vodního toku je násilný přechod z chodu. Je povinností každého vyššího velitele učinit všechna opatření k tomu, aby ustupujícímu nepříteli bylo znemožněno včas se zachytit na vodní překážce a zorganizovat tam novou obranu.

Je přirozené, že se násilný přechod vodního toku z chodu vždycky nepodaří, ale je povinností velitelů se o něj vždy, pronásledují-li nepřítele k řece, pokusit. Tento způsob násilného přechodu šetří lidi, čas a materiál. Vyžaduje ovšem velké rozhodnosti velitelů, předvídavosti a iniciativy.

Sovětské jednotky v poslední válce dokázaly přejít z chodu tak velké toky, jako je Severní Doněc, Dněsna, Soža, Dněpr atd.

Zkušenosti sovětských jednotek ukazují, že Němci zpravidla kryli svůj ústup zadními voji (až do $\frac{1}{3}$ sil), pod jejichž ochranou se snažili rychle dosáhnout přechodů na řece v týlu a na druhém břehu zorganizovat a zaujmout, zpravidla již předem připravenou nebo aspoň částečně vybudovanou, obranu.

Německé zadní voje bojovaly způsobem aktivní manévrové obrany, zdržující postup sovětských jednotek ohnisky odporu, zejména na komunikacích, léčkami, protiútoky a postupnou obranou takticky výhodných čar.

Velitelé pronásledujících sovětských jednotek včas předvídali nutnost zmocnit se přechodů přes řeku v týlu nepřítele a nedopustit, aby nepřítel organisoval obranu na druhém břehu.

Ku příkladu v létě 1944 po průlomu německé obrany na řece Turija připravili velitelé již ve vzdálenosti dvoudenního pochodu předsunuté oddíly k zmocnění se přechodů přes Vislu v týlu německých jednotek.

Roku 1943 vydal velitel jedné sovětské armády na perejaslavském směru rozkaz k násilnému přechodu Dněpru v době, kdy Němci byli ještě až 80 km východně od Dněpru.

Naproti tomu známe klasický příklad z první světové války, kdy německá 7. armáda po úspěších na řece Enn neočekávaně dosáhla u Chateau Thierry řeky Marny, koncem května. 7. armáda však nevyužila svého úspěchu, přešla u Marny do obrany a teprve po měsíční přípravě přikročila k násilnému přechodu Marny. Je známo, že její útok selhal, protože francouzské jednotky měly 6 neděl čas na organisování obrany.

Tyto dva příklady nám jasně ukazují důležitost rychlého a rozhodného jednání velitelů v organisování násilného přechodu vodního toku z chodu za přibližování k řece.

Úkolem zmocnit se přeprav v týlu nepřítele jsou za pronásledování nepřítele pověřovány předsunuté oddíly divisi nebo armádní rychlá skupina, nebo předvoje, zesílené dělostřelectvem, ženisty a silně podporované letectvem.

Předsunuté oddíly

Úkolem předsunutých oddílů není jen dosáhnout řeky a nedopustit organisování nepřátelské obrany. Jejich úkolem je předejít nepříteli v dosažení přechodů na řece, zmocnit se jich, zmocnit se předmostí a obojí udržet do příchodu vlastních jednotek. Je přirozené, že splní-li předsunuté oddíly tento úkol, značně zrychlí tempo operace a umožní zničení nepřátelských sil ještě před řekou. Úspěch předsunutých oddílů značně prohlubuje rozvinutí úspěchu.

Složení předsunutých oddílů nesmí být šablonovité, nýbrž musí odpovídat dané situaci, úkolu a činnosti nepříteli. Může to být stejně samopalná rota na autech zesílená minomety a děly, nebo mechanisovaný prapor s tanky a protitankovými děly a ženisty jako rota tanků s výsadky.

Předsunuté oddíly se nezdržují bojem s ohnisky odporu nepříteli, nýbrž obcházejí je a rovnoběžným pronásledováním usilují o rychlé dosažení řeky v týlu nepříteli. Podle síly a úkolu ničí skupiny nepříteli ustupujícího k řece. Jejich hlavním úkolem je zmocnit se přeprav, předmostí a udržet je do příchodu vlastních vojsk.

V čele předsunutých jednotek jde průzkum, s nímž byly vysílány odtařovací oddíly z ženistů. Jejich úkolem je odstraňovat všechny překážky na přístupech k řece. Jejich síla je úměrná síle předsunutého oddílu.

Vyšší velitel (zpravidla velitel sboru), který se rozhoduje k násilnému přechodu řeky z chodu ve značné vzdálenosti od ní, nemá vždycky dostatečné podklady a zprávy pro své rozhodnutí. Proto také v jeho rozhodnutí jsou jen povšechné pokyny k orientaci a usměrnění podřízených velitelů. V nich zejména stanoví předvídané úseky přepravy podřízených vyšších jednotek, směr hlavního úderu a rozdělení posilových a přepravních prostředků.

K upřesnění a doplnění zpráv o řece a nepříteli jsou kromě předsunutých oddílů vysílány vpřed

průzkumné oddíly.

Úkolem průzkumných oddílů je získávat a upřesňovat zprávy

- o činnosti nepříteli a jeho ústupových cestách k přechodům,
- o vlastnostech řeky,
- o vhodných místech přechodu a jejich rázu,
- o množství a druhu místních přechodových prostředků,
- o terénu na obou březích řeky,
- o skrytých prostorech pro soustředění vlastních jednotek,
- o rázu a stupni příprav nepřátelské obrany za řekou.

Složení průzkumných oddílů zase závisí na situaci a hloubce úkolu. Zpravidla bývá i složeno ze samopalníků a ženistů zesílených těžkými kulomety a protitankovými zbraněmi.

Sovětská praxe byla taková, že průzkumné oddíly byly často slučovány s předsunutými oddíly, nebo že jeden z nich v složení vhodně doplněný plnil současně i úkol oddílu druhého.

Sovětské velitelé kladli na průzkum za přibližování k řece hlavní důraz. Zkušenost je totiž poučila o tom, že se tam, kde se velitel nepostaral o náležitý průzkum, násilný přechod řeky z chodu nepodařil. Tak tomu bylo na příklad na řece Psol jižně od Kremenčugu, kde se sovětské jednotky po nedostatečném průzkumu pokusily násilně překročit řeku. Jejich pokus byl silnou nepřátelskou palbou odražen. Teprve po provedení důkladného průzkumu byl vybrán jiný úsek, kde násilný přechod byl úspěšný.

Vyšší velitel, který za přibližování k řece dostává postupně od průzkumu zprávy, upřesňuje si podle nich své rozhodnutí a po případě je opravuje.

Podřízeným jednotkám ponechávali sovětské velitelé při násilném přechodu řeky z chodu zpravidla větší volnost ve výběru vhodných míst přechodu a při jeho provedení neuplivali na stanoveném rozhraní. Jednotka, která k využití vhodného místa přechodu

i vybočila ze svého pásma, musela se ovšem po provedení přechodu do něho vrátit.

Tento způsob velení jednak široce využíval osvědčené konstruktivní iniciativy sovětského vojáka, jednak umožňoval veliteli manévrovat silami a prostředky tam, kde se přechod třeba proti očekávání zdařil. Je dostatečně znám poučný příklad „Sandoměřského předmostí“ na řece Visle jižně od Varšavy, kde se sovětskému předvojovému praporu podařilo překvapit Němce na přepravách a v nastalém zmatku přepravit na druhý břeh dva těžké kulomety. Ze správného a rychlého využití tohoto úspěchu iniciativy několika sovětských vojáků vyrostlo postupně předmostí operačního významu, které mělo rozhodující vliv na sovětskou ofensivu od Visly k Odře.

Naproti tomu je možno uvést příklad z přechodu Dněpru v září 1943 v prostoru Novopetrovici, kdy se pro několik chyb nepodařilo sovětskému pluku přejít řeku z chodu a kdy bylo třeba pak třídních rozhořčených bojů k tomu, aby úkol byl splněn. Nezdar akce tohoto pluku byl zaviněn tím, že

- průzkum nezískal dostatečné zprávy o nepříteli a jednotky útočily na nepřítele, jehož ráz obrany a uskupení palebných prostředků neznaly,
- valná část dělostřelectva zůstala pro nesjízdnost cest pozadu a první sled nebyl proto dostatečně dělostřelecky zajištěn,
- bylo pozdě započato shromažďování improvizovaných plavidel,
- jednotky neměly vycvičených veslařů pro vory a loďky.

Iniciativním zásahem sousedního velitele a masovým hrdinstvím vojáků byly tyto potíže překonány a úkol byl úspěšně splněn.

Tyto dva příklady nám jasně ukazují, že úspěch každého násilného přechodu je nutno důkladně zajistit zprávami, přípravou přepravy, organizací součinnosti druhů vojsk, rychlostí a rozhodností bojů a hlavně velikou iniciativou velitelů i vojáků.

V celku je násilný přechod vodního toku z chodu charakterisován:

- omezeným časem na přípravu přechodu, jak toho vyžaduje nutnost rychlosti a ráznosti akce,
- včasným organisováním předsunutých oddílů a jejich vybavení přepravními prostředky,
- smělostí a iniciativou hlavně předsunutého oddílu,
- včasným vydáním předběžného nařízení na přechod z chodu a rozdělením organických přepravních prostředků jednotkám, které pravděpodobně budou pronásledovat nepřítele,
- často neúplnými zprávami o nepřátelské obraně v době, kdy docházíme k řece. Tu mají velkou důležitost průzkumné oddíly, průzkumy všech stupňů štábů a druhů vojsk, které docházejí k řece a jejichž úkolem je ihned pozorovat a hodnotit obranu nepřítele a hloubkový průzkum,
- nedostatkem předepsaných přepravních prostředků.

Sovětské jednotky za svého vítězného postupu od Volhy k Odře nám dokázaly na řadě krásných příkladů násilných přechodů malých i velkých vodních toků, že vojska ovládaná útočným duchem, nenávistí k nepříteli a iniciativou dokáží násilně přejít i velké vodní toky na výpomocných prostředcích.

Do budoucna je však třeba počítat s rostoucí a zdokonalující se bojovou technikou. Plavidlový výsadek je třeba vybavit moderními technickými prostředky, jako jsou obojživelná auta, plovoucí tanky, gumové čluny a p., aby doba přepravy byla zkrácena na minimum a aby se jednotky přípravou výpomocných prostředků nepřipravovaly o jeden z hlavních prvků úspěchu, o moment překvapení nepřítele. I tak průběh boje přinese s sebou dost případů, kdy jednotky budou nuceny nahradit techniku svou odvahou, vynalézavostí a iniciativou.

Polní řád v článku 352 říká:

„Jestliže se nepodařilo zmocnit se přeprav, provádí se plánovitá příprava násilného přechodu vodního toku.“

Je přirozené, že doba potřebná k plánovité přípravě násilného přechodu vodního toku nebude ve všech případech stejná. V takových případech, kdy se nám nepodařilo zmocnit se přeprav a nepřítel zaujal jen zběžně svou obranu, bude přípravné údobí celkem krátké (1 až 2 dny). Naproti tomu v případech, kdy jsme na řece narazili na předem zaujatou a dobře vybudovanou obranu, nebo v případech, kdy jsme s nepřítelem byli delší dobu v dotyku a kdy si potřebné průzkumy a přípravy vyžádají delší doby, bude přípravné údobí násilného přechodu přiměřeně delší. Vždy však musí být zásadou (jde-li o násilný přechod po předchozím přiblížení k řece), abychom dobu omezili na minimum a abychom nepříteli neposkytlí zbytečně čas k zdokonalení obrany. Jedině v případech, kdy jsme v dotyku s nepřítelem na řece delší dobu, budeme provádět potřebné přípravy již dlouho před zahájením násilného přechodu.

Úkoly a cíl příprav násilného přechodu vodního toku

Velitel a štáb jednotky, která dostala za úkol provést násilný přechod vodního toku z chodu, koná své přípravy tak, aby jednotka došla k řece co možná v té sestavě, v které bude provádět násilný přechod, aby pak nebylo třeba na březích řeky přeskupovat síly.

Taková jednotka stojí pak v době příprav v podstatě před těmito úkoly:

- očistit vlastní břeh od zátarasů a nepřítel tak, aby byl zabezpečen hladký průběh násilného přechodu,
 - provést průzkum vodního toku a systému nepřátelské obrany,
 - soustředit hlavní síly ve skrytých prostorech,
 - upravit cesty a skryté přístupy k řece,
 - soustředit přepravní prostředky a výpomocný materiál na vhodném místě,
 - vypracovat plán násilného přechodu (útoky).
- Celé provedení násilného přechodu vodního toku pak obsahuje
- rozptýlení pozornosti nepřítel na široké frontě v zájmu utajení místa přechodu,
 - přepravu plavidlového výsadku a prvního sledu za podpory prostředků s vlastního břehu,
 - dobytí takového předmostí, které nejprve znemožní nepříteli působit na přepravy kulometry, rozšířit je pak tak, aby obsáhlo prostory nepřátelských dělostřeleckých pozorovatelů,
 - organizaci protitankové obrany předmostí,
 - organizaci obrany proti nepřátelským protiútokům,
 - přepravu dalších sledů, jejich zasazení do útoku k rozšíření předmostí,
 - přepravu hlavních sil a organizaci dalšího rozvinutí útoku.

Hloubkové členění jednotek při násilném přechodu vodního toku

Vzhledem k tomu, že při násilném přechodu vodního toku je třeba zasazovat jednotky do útoku postupně, musí být jednotky na břehu členěny do hloubky tak, aby nebyly vydány, zejména v prvním údobí útoku, palbám nepřítel s druhého břehu, jeho minometům, dělostřelctvu a letectvu.

Tam, kde se nepodařilo předsunutým oddílům zmocnit se přeprav, organizuje násilný přechod zpravidla velitel sboru nebo velitel divise. Štáb sboru plánuje násilný přechod jen v hrubých rysech — podrobnější plánování provádějí pak štáby divisi a pluků.

Podle výsledků průzkumu je v útočném pásmu každé divise určeno několik přeprav.

Přepraviště je místo na řece, kde se jednotka jednotlivými koloběhy přepravuje přes řeku.

Počet přepravišť závisí na činnosti nepřítele, na počtu výhodných míst na břehu a na počtu přepravních prostředků a podpůrných zbraní.

Pro pluk počítáme nejméně 2 přepraviště, pro divisi nejméně 4 až 5.

Pro každé přepraviště je určen:

- vojenský správce (je jím zpravidla ženijní důstojník, který přepravu budoval a připravoval),
- počet přepravních prostředků různého druhu,
- ve vzdálenosti kolem 200 m od břehu výhodně kryté východiště k přepravě, kde se k přepravě připravují jednotlivé koloběhy.

Východí prostor je vhodné kryté místo ve vzdálenosti 1,5 až 2 km od břehu, kde jednotlivé sledy (zpravidla prapor s posilovými prostředky) organizují koloběhy osob i materiálu. Odtud na smluvené znamení vyražejí jednotlivé koloběhy do východišť k přepravě, jakmile se tato předchozím koloběhem uvolnila.

Vyčkávací prostor je krytý prostor 3 až 4 km vzdálený od břehu řeky (zpravidla pro pluk s posilovými prostředky), kde se jednotky dělí a organizují v jednotlivé sledy. Příbližně ve stejné vzdálenosti bývá místo pro soustředování a přípravu přepravních prostředků.

Prostor soustředění pro vyšší jednotku je vzdálen 4 až 7 km od břehu.

Volba úseku přepravy a směru hlavního úderu

Na volbu směru hlavního úderu mají při násilném přechodu vodního toku vliv možnosti přechodu tím více, čím menší jednotky se to týká. Je jasné, že směr hlavního úderu ve vyšších jednotkách vedoucí do hloubky nelze podřizovat možnostem přechodu. Je však třeba podle podmínek a možností přeprav stanovit směr hlavního úderu jen pro údobí násilného přechodu a v dalším rozvinutí útoku z předmostí jej usměrnit novým rozkazem.

V každém případě je třeba, aby v údobí násilného přechodu řeky druhé sledy pružně využívaly úspěchů čelních sledů, a manévrovat silami a přechodovými prostředky ihned tam, kde se projevil úspěch. Jednotky, které takto snad i vyjdou mimo směr stanoveného hlavního úderu v hloubce, dostanou se pak na tento směr za útoku postupně.

Je výhodné volit přepravy v ohybu řeky, vypouklém k útočníkovi, proto, že máme možnost bočními palbami s vlastního břehu podporovat čelní sled a po případě i zabránit nepřátelským protiútokům.

Nejvýhodnějším místem pro přechod jsou brody až do hloubky 1,5 m. Sovětské jednotky na takových brodech natahovaly lana nebo spojená prkna jako oporu brodícím se. Přes takové brody byla přetahována lany děla i auta (utěsněná vaselinou a s odmontovanými akumulátory).

Bylo by možné vyjmenovat dlouhou řadu vlastností, které by měla mít pro nás výhodná přeprava. Nesmíme však zapomenout, že taková místa pozná i nepřítel a že na nich soustředí své palby a bude je zvýšenou měrou střežit.

Sovětské jednotky často útočily přes řeku na místech terénně nevýhodných. Byla to však místa, kde obrana nepřítele byla nejslabší a kde nepřítel útok nečekal a byl jím překvapen. Takové příklady známe z přechodu Dněpru v prostoru Kaménky, Děсны v prostoru Novgorodu Severského, nebo z přechodu řeky Vilnaja u osady Levšino-Michajlovka. Tam sovětský velitelé správně podřídili požadavky terénních výhod požadavkům překvapení nepřítele a možnosti zaútočit na jeho nejslabší místo.

V těchto případech bylo dosaženo podstatných taktických úspěchů proto, že moment překvapení daleko vyvážil obtíže způsobené volbou terénně nevýhodného prostoru pro násilný přechod.

Volba doby útoku s násilným přechodem řeky

Volba doby k provedení násilného přechodu závisí

- na vzdušné situaci,
- na poměru sil,
- na rázu nepřátelské obrany,
- na pohotovosti přepravních prostředků a
- na druhu prováděného násilného přechodu.

Vzhledem k tomu, že vojska jsou při násilném přechodu vydána zvýšenou měrou účinkům nepřátelských paléb, je výhodné přepravovat hlavní síly v noci.

Důležitou otázkou je, zda provedeme násilný přechod po dělostřelecké přípravě nebo bez ní. Tu mají hlavní význam moment překvapení a místní podmínky. Při násilném přechodu z chodu bude někdy možno podniknout útok bez dělostřelecké přípravy. Při plánovaném násilném přechodu bude dělostřelecká příprava pravidlem.

Má-li nepřítel značnou převahu ve vzduchu nebo je-li jeho přední okraj vzdálen od břehu a má-li na něm jen zajišťovací prvky, bude často výhodné provést noční útok. Při tom však nesmíme zapomenout, že se za noci útok rozvíjí jen velmi těžce a že cíl nočního útoku může být jen omezený.

Dobu před svítáním mohou pro útok s výhodou zvolit předsunuté oddíly, které dosáhnou tím překvapení, a zajištění přepravy hlavních sil na předmostí mohou provádět již za světla.

V některých případech při výhodném směru větru a vhodných podmínkách, lze při denním násilném přechodu vodního toku s výhodou využít umělého dýmu k vytvoření dýmové clony v ohybech vodních toků na křídle přeprav nebo k zadýmování druhého břehu a oslepení pozorovatelů ať již plouvícími dýmovnicemi nebo dýmovým střelivem.

Organisace průzkumu

Výsledky průzkumů všech druhů mají pro úspěch násilného přechodu zásadní význam.

Kromě průzkumných oddílů, o kterých bylo již mluveno, je povinností štábů všech druhů vojsk organisovat a provádět průzkumy všech druhů již za přibližování k řece a po jejím dosažení.

Aby nebylo předem prozrazeno místo přechodu, je nutno organisovat průzkum na široké frontě.

Předmětem průzkumu je

- řeka a její vlastnosti,
- terén na obou březích posuzovaný s hlediska obrany nepřítele a s hlediska našeho přístupu k řece,
- systém obrany nepřítele,
- možnosti podpory vlastního útoku.

Prostředky průzkumu jsou

- letectvo a agenturní průzkum,
- partyzáni a civilní obyvatelstvo,
- průzkumné oddíly,
- studium map a leteckých snímků,
- vlastní pozorování,
- malé skupinky průzkumníků vyslané k ověření zpráv získaných s nepřátelského břehu,
- velitelský průzkum,
- speciální průzkumy druhů vojsk a
- bojový průzkum.

Letectvo a agenturní průzkum

dodává již z velké hloubky za nepřátelskou frontou letecké snímky a zprávy o činnosti nepřítele na řece, o stavu budování a obsazování obrany, o činnosti ustupujících vojsk a o eventuálním přísunu nepřátelských záloh z hloubky.

Partyzáni a civilní obyvatelstvo

Partyzáni, jejichž činnost je řízena vlastním velitelstvím, mohou kromě zpráv z hloubky s úspěchem splnit úkol obsazení a udržení přeprav v týlu nepřítele.

Výsledkem civilního obyvatelstva (po případě přibráním jich jako průvodců) můžeme získat cenné zprávy o řece a o krytých přístupech k ní, stejně jako o místech brodů a p.

Průzkumné oddíly (viz str. 37.)

Studium map a leteckých snímků

Studium map a leteckých snímků nám dovolí již ve velké vzdálenosti od řeky získat o řece povšechné zprávy, zhruba posoudit podmínky a možnosti násilného přechodu a podle toho usměrnit další průzkum.

Vlastní pozorování

je nejcenějším zdrojem zpráv. Je proto základní povinností každého příslušníka jednotky počínaje obsluhou zbraně umístěné na vlastním břehu a konče všemi stupni štábů. Pozorování musí být soustavné.

Malé skupinky průzkumníků

Zkušenosti sovětských jednotek z Veliké vlastenecké války nám říkají, že není vždycky výhodné provádět průzkum nepřátelské obrany bojem s přepravou skupiny na nepřátelský břeh. Tato akce je totiž vždy spojena s většími ztrátami lidí a kromě toho upozorní nepřítele na místa přechodu. Nejsilnější zbraní při násilném přechodu řeky zůstává vždy překvapení, a proto je mnohdy výhodnější vybudovat na vlastním břehu kryté pozorovatelný a odtud studovat nepřátelskou obranu a jen k ověření získaných zpráv vyslat na nepřátelský břeh jen malé skupinky průzkumníků k ověření zpráv.

Velitelský průzkum

Velitelský průzkum organizuje štáb jednotky ihned po dosažení řeky. Podkladem pro pro něj je řešení velitele na mapě. Velitelský průzkum má na zřeteli zejména tyto otázky:

- systém nepřátelské obrany na druhém břehu,
- místa přeprav pro podřízené jednotky, přepravy nadřízené jednotky,
- terén na protilehlém i vlastním břehu,
- určení (nebo je-li již nařízeno, upřesnění) předmostí, kterého se má zmocnit první sled,
- předpokládané rozvinutí útoku na druhém břehu,
- součinnost druhů vojsk a podpora čelního sledu,
- prostory palebných postavení dělostřelectva,
- prostory soustředění, vyčkávací a výchozí prostory,
- přísunové cesty k řece,
- velitelskou pozorovatelnu.

Po ukončení velitelského průzkumu vydá velitel své rozhodnutí jako v normálním útočném boji.

Speciální průzkumy,

zejména ženijní, dělostřelecký, tankový a chemický, mají pak za úkol zjistit všechny speciální podmínky pro zabezpečení útoku po stránkách jednotlivých druhů vojsk a jejich úkolů.

Průzkum bojem

Jsou-li pro průzkum bojem výhodné podmínky, provádějí ho jednotky v síle roty až zesíleného praporu, zpravidla v noci s překvapením.

Průzkum bojem musí být tak připraven a zabezpečen, aby podaří-li se mu vniknout do obranného postavení nepřítele, měl všechny podmínky k tomu dobytý terén udržet a splnit úkol předpokládaný pro výsadečkový sled, kterého pak není třeba.

Úspěchu průzkumu bojem musí velitelé všech stupňů neprodleně využít, i když ho bylo dosaženo na směru, kde nebyl předpokládán.

Průzkum bojem musí být s vlastního břehu zabezpečen hlavně dělostřelecky ochrannými palbami před boky průlomu a na bocích průlomu.

Práce štábu v plánování násilného přechodu vodního toku

Rozsah práce štábu v plánování násilného přechodu závisí na délce přípravného údobí. Na způsobu provedení násilného přechodu vodního toku závisí i to, který stupeň štábu přechod plánuje.

Jde-li o násilný přechod řeky z chodu, může být plánován pouhým bojovým rozkazem velitele divise.

Při plánovaném násilném přechodu řeky plánuje ho štáb armády nebo sboru zpravidla jen v hrubých rysech. Detailní plánování provádějí pak štáby divisi a pluků.

Po řešení velitele na mapě zpracuje štáb:

Plán průzkumu

Do plánu průzkumu zahrne štáb postupně všechny druhy průzkumů, sestavu průzkumných oddílů nebo skupinek, jejich úkoly, dobu provedení a čas a místo k dodání hlášení.

Po velitelském průzkumu a rozhodnutí velitele v terénu zpracuje štáb tyto základní bojové dokumenty:

- bojový rozkaz,
- plánovou tabulku přepravy a
- plánovou tabulku boje.

Bojový rozkaz

Bojový rozkaz je v podstatě stejný jako při normálním útoku s tím rozdílem, že jednotkám v jednotlivých bodech stanoví:

- přípravu na vlastní břehu (úseky přepravy, přepraviště, výchozí čáry atd.),
- úkoly na protilehlém břehu,
- předmostí k zabezpečení přepravy hlavních sil a opatření k jeho zabezpečení,
- sestavu přepravovaných jednotek a způsob přepravy,
- složení prvního sledu a způsob jeho přepravy,
- organizaci dělostřelecké a letecké přípravy a podpory s vlastního břehu,
- organizaci součinnosti přepravovaných jednotek,
- způsob přepravy hlavních sil (zejména dělostřelectva a tanků),
- opatření k zastírání a klamání nepřítele,
- organizaci spojení za přepravy a na protilehlém břehu,
- bojové zajištění.

Plánová tabulka přepravy

Plánová tabulka přepravy je základním dokumentem štábu pro plánování přepravy. Zpracuje se na základě bojového rozkazu a zpravidla se k ní přikládá náčrt přeprav.

Obsah plánové tabulky přepravy udává Polní řád v čl. 356 a její možné vzory příslušná příručka pro důstojníky.

V podstatě je plánová tabulka přepravy tabulkou, která po technické stránce časově, prostorově a podle způsobů přepravy podrobně organizuje postupnou přepravu celé jednotky.

Podřízeným jednotkám se vydávají jen potřebné výpisy. Podpisuje ji náčelník štábu s ženijním náčelníkem a schvaluje příslušný velitel.

Plánová tabulka boje

Zpracovává se na podkladě vypracované plánové tabulky přeprav po provedení organizace součinnosti v terénu. Zpravidla se zpracovává jen po dobytí předmostí podrobně — pro další postup jen v hrubých rysech pro informaci a usměrnění velitelů.

Plánová tabulka boje pro násilný přechod vodního toku se nijak neliší od běžné plánové tabulky boje za normálního útoku.

Je zpracována podle jednotlivých údobí násilného přechodu a v podstatě stanoví úkoly jednotlivých sledů a druhů vojsk v jednotlivých údobích útoku.

Organisace velení a spojení za přepravy

Otázka velení a spojení za násilného přechodu vodního toku je jednou ze základních otázek úspěchu.

Kromě normální velitelské sítě je organizována zvláštní síť k řízení přepravy, která spojuje navzájem jednotlivá stanoviště velitelů přepravy s přepravišti, s výchozími a vyčkávacími prostory a s prostory soustředění. Prostředky k zřízení této sítě přiděluje představený velitel.

Do zvlášť důležitých úseků přepravy, kde je zamýšlena postupná přeprava několika vyšších jednotek, vysílají se styční důstojníci nadřízeného velitelství.

Velitelé sborů, divisí a pluků sledují průběh přepravy z pozorovatelů, odkud řídí přepravu a boj jednotek na protilehlém břehu do té doby, než se za jednotkami přemístí.

Velitelé pluků se zpravidla přemísťují s druhým koloběhem prvního sledu. Velitelé divisí po přepravě prvního sledu. Velitel při přepravě ponechá na vlastním břehu určeného zástupce, který řídí další přepravu. Ten po ukončení přepravy vlastní jednotky odevzdá spojení a úsek přepravy veliteli následující přepravující se jednotky, který je povinen se včas k němu dostavit a úsek převzít.

Spojení za přepravy se uskutečňuje z počátku radiem, optickými signály a pohyblivými pojítky (čluny). S prvním sledem se přemísťuje i spojovací jednotka s prostředky, která do doby přepravy velitele musí zřídit na odlehlém břehu předsunutou podací stanicí. Po zajištění předmostí se spojení zesiluje a zdokonaluje. Velitelské stanoviště zřízené na protilehlém břehu musí být spojena s původními velitelskými stanovišti.

III. Zaujetí výchozí sestavy k násilnému přechodu vodního toku

Způsob zaujetí výchozí sestavy závisí na předchozí činnosti vlastních vojsk.

Předchází-li před násilným přechodem přibližování k řece, zaujímají vojska sestavu pro přechod již za přibližování pod ochranou předsunutých oddílů nebo předvojů. V takovém případě dojdou na přílehlý břeh jen tyto předsunuté jednotky (předvoje), které zabezpečí zaujetí učeně sestavy jednotky do hloubky.

Předchází-li před násilným přechodem dotyk s nepřítelem na břehu řeky, dochází zpravidla před provedením násilného přechodu k přeskupení jednotek. Přeskupení a vystřídání

jednotek provádí se podle platných zásad tak, aby bylo ukončeno nejméně 24 hodin před zahájením násilného přechodu.

Jednotky před vystřídáním provádějí veškeré potřebné průzkumy a ženijní práce k přípravě přepravy a její výsledky odevzdávají střídající jednotce.

Nové jednotky, které v tomto údobí přicházejí do úseku přepravy, shromažďují se v prostorech vzdálených 20 až 30 km od fronty a seznamují se tam s přepravními prostředky, jejich obsluhou a provádějí (zásadně v noci) potřebné nácviky.

Divise prvního sledu se umísťují ve vyčkávacích prostorech nejpozději 24 hodin před zahájením útoku. Výchozí prostory zaujímají několik hodin před hodinou H (přesuny jen v noci).

Divise druhého sledu se umísťují mimo dosah nepřátelské dělostřelecké palby (7 až 12 km).

Jednotky, které zaujaly obranu na vlastním břehu, přepravují se jako poslední.

Hlavní síly umístěné ve vyčkávacích prostorech vydělí ze svého středu rozkazem určené jednotky pro podporu boje 1. sledu z vlastního břehu. Tyto jednotky zaujímají připravená palebná postavení v noci před zahájením útoku.

IV. Provedení násilného přechodu vodního toku

1. Plavidlový výsadek

Násilný přechod vodního toku zahajuje zpravidla plavidlový výsadek.

Plavidlový výsadek není však při násilném přechodu pravidlem. Provádí-li se násilný přechod s překvapením nebo v noci, přejímá zpravidla jeho úkol první koloběh prvního sledu.

Plavidlový výsadek se přepravuje přes řeku jedním koloběhem. Předchází-li před útokem dělostřelecká příprava, zahajuje přepravu tak, aby dělostřelecké přípravy využil k přepravě — tato možnost ovšem závisí na šířce řeky a na vzdálenosti předního okraje nepřátelské obrany od břehu.

Složení plavidlového výsadku

Plavidlový výsadek je složen z pěších jednotek (nejlépe samopalníků), které podle sovětských zkušeností jsou kromě svých posilových prostředků (kulomety a 82mm minomety) posíleny lehkými protitankovými zbraněmi a ženisty k vytvoření průchodů v nepřátelských zátarasech. S výsadkem se současně přepravují předsunutí dělostřelečtí pozorovatelé, průzkumné orgány a spojaři pro organizaci spojení s vlastním břehem.

Síla plavidlového výsadku

Síla plavidlového výsadku je různá a závisí na síle nepřátelské obrany, na šířce řeky, na množství přepravních prostředků a na úkolu na protilehlém břehu. Sovětské příklady nám ukazují, že na př. při přechodu Děsny (110 m) v prostoru Komaň r. 1943 měl výsadekový sled asi 40 mužů, kdežto při přechodu Dněpru (2 km) měl 700 mužů. V průměru můžeme počítat se silou do praporu.

Úkol výsadku

Úkolem výsadku je

- umlčet a zničit palebné zdroje nepřítele na břehu a v jeho nejbližším okolí,
- zřítit průchody v nepřátelských zátarasech a
- zmocnit se předmostí tak hlubokého, aby nepřítel nemohl postřelovat přepravy z kulometů (tedy několik set metrů).

Úkol plavidlového výsadku musí být jasný a naprosto jednoduchý. Na protilehlém

břehu nelze počítat s žádným složitým manévrem. Tento úkol musí být již na vlastním břehu podrobně znám velitelům všech stupňů.

Na úspěchu výsadku zpravidla závisí úspěch celého útoku. Pro úspěch plavidlového výsadku má velký význam moment překvapení a rozhodnost každého jednotlivce.

Útok výsadku musí být silně podporován letectvem a dělostřelectvem s vlastního břehu. Této podpory se zúčastní všechny zbraně jednotek, které jsou na vlastním břehu v obraně. Dělostřelectvo podporuje útok výsadku podle možností hlavně přímou střelbou. Proto podle zkušeností umísťovaly sovětské jednotky praporní, plukovní a většinu divisi dělostřelectva pro přímou střelbu na vlastním břehu. Ku př. při přechodu Dněpru jižně od Lojeva bylo na 1 km přepravy použito 8 děl pro přímou střelbu. Stejným způsobem podporují útok tanky a samohybná děla, která využívají možnosti jízdy podél vlastního břehu ke změně palebných postavení.

Jakmile dojde k boji, rámuje dělostřelectvo prostor boje a podle jeho postupu prodlužuje palbu. Děla pro přímou palbu ničí palebné prostředky nepřítele, letectvo a určená část dělostřelectva bojuje s nepřátelskými bateriemi. Jednotlivé vysazené skupinky rázně útočí vpřed a okamžitě reagují na situace, které se v tomto údobí útoku vyvíjí velmi dynamicky. Tu rozhoduje iniciativa velitelů nejmenších jednotek. Velitel sledu může velení soustředit zpravidla až po určité době, kdy si ihned vytvoří zálohu. Je třeba počítat s tím, že nepřítel použije všech dosažitelných prostředků k tomu, aby likvidoval výsadek. K tomu se výborně hodí tanky. Je tedy organizace protitankové obrany na dosažené čáře jedním z prvních a základních úkolů vysazené jednotky. Proto mnoho závisí na vybavení výsadku protitankovými prostředky.

2. První sled

Ihned za plavidlovým výsadkem následuje přeprava prvního sledu. První sled se přepravuje přes řeku v několika koloběžích.

Složení prvního sledu

Složení prvního sledu musí odpovídat úkolu. Vzhledem k tomu, že první sled musí zabezpečit předmostí dostatečně velké pro rozvinutí útoku hlavních sil, musí jeho síla být taková, aby měl potřebnou útočnou převahu nad prvním obranným sledem nepřítele. Pro divisi bývají určovány do prvního sledu 2 až 4 prapory, zesílené lehkými tanky, samohybnými děly, plukovním dělostřelectvem, protitankovými zbraněmi, ženisty, dělostřelectvými pozorovateli a spojaři.

První sled se přepravuje v jednotlivých koloběžích jako výsadek na člunech (po případech po útokových lávkách), těžké zbraně na pontonech a soulodích. Při přepravě bývaly v sestavě sovětských jednotek v prvním sledu vory s těžkými kulomety připravenými k palbě. Protitankové prostředky byly přepravovány zpravidla na křídlech tak, aby ihned po vysazení mohly zajišťovat boky jednotky.

Úkol prvního sledu

Úkolem prvního sledu zpravidla je

- pod ochranou výsadkového sledu (nebo svého prvního koloběhu) a za podpory s vlastního břehu přepravit se přes řeku,
- prolomit přední okraj nepřátelské obrany,
- zmocnit se určeného předmostí a zajistit je proti protiútokům, zejména tanků,
- vyslat průzkum a
- zabezpečit přepravu dalších sledů (hlavních sil).

První sled je s vlastního břehu podporován dělostřelectvem, které chrání jeho boky, prodlužuje palbu před útočící jednotky podle jejich postupu a vede boj s nepřátelskými bateriemi. Letectvo ničí nepřátelské baterie, podporuje útok prvního sledu sleduje přísun

nepřátelských záloh, napadá je a ničí je. Hlavní pozornost věnuje nepřátelským tankům.

Jednotky po přepravě zaujímají ihned východiště útoku na čáře dosažené výsádkem a za podpory vlastních tanků a přepraveného vlastního dělostřelectva vyrazí z východiště po praporech k útoku bez ohledu a čekání na sousedy.

Dělostřelectvo přepravované s prvním sledem je podřizováno veliteli sledu. Přepravené tanky a samohybná děla jednak podporují útok, jednak pomáhají udržet dobytý terén.

Při materiálním zabezpečení prvního sledu je nutno počítat s tím, že jednotky budou třeba bojovat osamoceny i delší dobu.

Proto vybavovali sovětské velitelé první sledy 1½ až 2 palebnými průměry střeliva, velkým počtem ručních granátů a 2 až 3 nouzovými dávkami potravin. Naopak tyto jednotky nechávaly na vlastním břehu všechno, co nepotřebovaly a co by je zbytečně zatěžovalo.

Hloubka úkolu prvního sledu je omezena čarou nepřátelských dělostřeleckých pozorovatelů. Podle sovětských zkušeností byla hloubka úkolu prvního sledu 1,5 až 2 km.

Po dosažení tohoto předmostí organizují jednotky ihned protitankovou obranu a obranu proti nepřátelským protiútokům.

3. Hlavní síly

Hlavní síly je nutno začít přepravovat neprodleně po přepravě prvního sledu. Je proto výhodné organizovat násilný přechod tak, aby přeprava hlavních sil mohla být prováděna v noci. Hlavní síly se přepravují organickými přepravními prostředky v jednotlivých kolo-
běžích a po mostech zatím postavených v předem stanoveném pořadí.

Jednotky hlavních sil přepravené na druhý břeh zaujímají podle předem vypracova-
ného plánu útoku východiště útoku, vysílají vpřed průzkumy a bojová zajištění.

Hlavní síly divisi prvního sledu zpravidla nečekají na stavbu mostů a přepravují se sou-
lodími ihned za prvním sledem.

Přepřaviště nadřizovaných jednotek (sborů a armády) se zřizují v úsecích přepravy divisi
a ty jich mohou z počátku používat.

Armáda staví zpravidla 1 až 2 mosty a několik soulodí. Vzhledem k tankům v pěších
divisích je třeba počítat dnes s přepravními prostředky nad 30 tun. (Tank T 34 váží 32 t).

Podle sovětských zkušeností býval divisím prvního sledu určován bližší úkol do-
hloubky 3 až 5 km, tedy hloubka do které mohla divise plnit svůj úkol beze změny sestavy.
Bližší úkol sboru (tedy další úkol divise) byl někdy určen až do hloubky 15 až 20 km.

Dynamika a zvláštnost násilného přechodu vodního toku způsobuje, že se úkoly jed-
notlivých sledů na druhém břehu často navzájem prolínají. Následující sledy jsou situací
často přinuceny poskytovat pomoc v boji slabším předcházejícím sledům. Podle okolností
může první sled zahájit i boj o rozšíření předmostí, aniž čeká na rozvinutí hlavních sil di-
vise. To všechno závisí na odolnosti obrany nepřítele, na průběhu boje a jeho situacích. Zá-
sadou je neprodleně využít každého sebemenšího úspěchu k rozšíření předmostí.

V. Použití jednotlivých druhů vojsk k násilnému přechodu řeky

1. Dělostřelectvo

Použití dělostřelectva a jeho význam pro úspěch násilného přechodu vodního toku
jsou v podstatě stejné jako za normálního útočného boje. Zvláštnost jeho použití záleží
v tom, že v první fázi útoku používáme zvýšenou měrou děl pro přímou střelbu a že dělo-
střelectvo boj, který je z počátku prostorově značně omezený, musí svými palbami nejen
podporovat, ale i chránit v bocích a izolovat.

Velení dělostřelectvu na dobytém břehu je z počátku značně decentralisováno.

První základní otázkou při násilném přechodu je vždy rozhodnutí, zda útok bude pro-

veden po dělostřelecké přípravě nebo bez ní. Dělostřelecká příprava bude pravidlem u plánovaného násilného přechodu a při přechodech v dne pod palbou nepřítele. Útok bez dělostřelecké přípravy použijeme tehdy, budeme-li chtít využít momentu překvapení a budeme-li pro to mít výhodné podmínky (v noci, za svítání a p.).

Dělostřelecké přípravy se zúčastní veškeré dělostřelectvo kromě toho, které je přepravováno s prvním sledem.

Pro úspěch násilného přechodu řeky má zásadní význam použití protitankového dělostřelectva. Proto je organizace protitankové obrany jedním z nejdůležitějších úkolů jednotek přepravených na nepřátelský břeh. Dostatečný počet protitankových zbraní nesmí chybět v žádném z vysazených sledů jednotky.

Protiletadlové dělostřelectvo chrání přepravy a prostory soustředění vyšších jednotek před zásahem nepřátelského letectva.

Dělostřelectvo se přepravuje na pontonech, soulodích a po mostech podle úkolů jednotek. Přeprava dělostřelectva musí být prováděna tak, aby byla zabezpečena kontinuita dělostřelecké podpory útoku. Většina dělostřelectva stále musí být pohotova podporovat boj.

2. Letectvo

Letectvo za násilného přechodu vodního toku plní v podstatě stejné úkoly jako za normálního útočného boje. Jsou to

- boj s nepřátelským letectvem. Je nutné organisovat použití letectva tak, aby v prostoru prováděného násilného přechodu byla získána letecká převaha nad nepřítelem,
- účastní se dělostřelecké přípravy a doplňuje ji podle zásad běžných v útočném boji,
- vede boj s nepřátelskými bateriemi,
- zajišťuje přepravy bitevním a stíhacím letectvem,
- podporuje útok jednotek na protilehlém břehu,
- stráží a napadá nepřátelské zálohy a zabraňuje jim v protiútocích,
- provádí hluboký průzkum v týlu nepřítele.

Letectvo je centrálně řízeno armádou. Podřízené jednotky dostávají k dispozici vzlety. Je třeba, aby průzkumné letouny těsně pracovaly s předsunutými oddíly.

3. Tankové a mechanisované vojsko

Tankové a hlavně mechanisované jednotky mohou v údobí pronásledování nepřítele k řece plnit úkoly předsunutých oddílů.

Použití tanků a samohybných děl v prvním údobí násilného přechodu závisí hlavně na možnostech přeprav. Tanky mohou, je-li pevné dno s výhodou použít brodů do hloubky 1,60 m a po zvláštní úpravě až do 2,20 m. Mohou-li tanky přejít řeku současně s prvním sledem pěchoty, podporuje část jich přepravená pod ochranou paleb s vlastního břehu a letectva ihned první sled pěchoty a hájí s ním dobytý terén.

K hromadnému použití tanků dochází zpravidla až při vyražení k útoku z předmostí. Jinak může být jednotlivých tanků nebo menších jednotek použito ihned po přepravě k zesílení obrany a proti nepřátelským protiútokům.

Sovětské jednotky při přechodu řeky Svir na Karelské šíji použily s úspěchem obojživelných tanků, které se pod ochranou těžkých samohybných děl střelejších s vlastního břehu přímou palbou přepravily ihned za údernými skupinami pěchoty.

Tyto úderné oddíly pěchoty byly přepraveny na obojživelných autech. Moderní technika se v této operaci plně osvědčila.

Tato operace byla provedena v úseku, kde řeka byla široká 240 až 380 m a hluboká 2 až 14 m. Přední okraj nepřátelské obrany byl vzdálen 50 až 100 m od břehu, měl 2 až 3 zákopové pásy. Na 1 kilometru finské fronty bylo 5 až 8 polních děl, 2 až 4 protitanková děla, 5 až 7 pevnůstek a na běžný metr fronty připadaly 2 až 3 protitankové miny.

Příprava jednotek k násilnému přechodu trvala pět dnů. Poněvadž nepřítel měl znač-

nou převahu pozorování, byly vykopány široké a hluboké spojovací zákopy, jimiž byla k břehu přepravována děla a vše ostatní k přepravě potřebné. Pro polní a samohybná děla určená k přímé střelbě byla upravena zvláštní palebná postavení.

V této akci měla veliký význam samohybná děla, která zaujala palebná postavení u samého břehu řeky a přímou střelbou ničila nepřátelské opěrné body. Těžká samohybná děla zabezpečila svou palbou přepravu obojživelných tanků a aut, stejně jako útok prvního sledu.

Veliká vlastenecká válka nám dala dostatek příkladů, kdy do předsunutých oddílů bylo použito s úspěchem tanků zesílených výsadkem pěchoty a dělostřelectvem. Tam, kde se podařilo tomuto předsunutému oddílu zmocnit se přeprav v týlu nepřitele, tam kruhovou obranou na přepravách bránil předsunutý oddíl přepravy do příchodu vlastních vojsk. V takovém případě bylo tanků a samohybných děl používáno v léčkách a jako zálohy k protiútokům. Přitom část tanků zesilovala obranu pěchoty.

4. Ženíjní vojsko

Ženíjní vojsko má v přípravách a v provedení násilného přechodu vodního toku rozhodující úlohu. Jsou to právě ženisté, kteří počínaje průzkumem a konče útokem hlavních sil na nepřátelském břehu, zabezpečují násilný přechod a jeho úspěch ve všech jeho údobích. Těžiště úkolů ženíjního vojska leží ve vlastním technickém provedení přepravy, kterou ženíjní vojsko po technické stránce řídí. Je přirozené, že čím je jednotka lépe vybavena moderní vojenskou technikou pro přepravu vojsk, tím je úkol ženíjního vojska snadnější, ovšem za předpokladu, že jednotky jsou dobře vycvičeny a dokonale ovládají moderní techniku. V případech, a to zejména při násilném přechodu vodního toku z chodu, kdy vybavení technikou nebude v mnohých případech ihned po ruce, má rozhodující úlohu iniciativa, vynalézavost a obětavost ženíjních vojsk. Sovětští ženisté si po této stránce získali nehynoucí slávu a jsou našim ženistům vzorem.

V údobí příprav násilného přechodu plní ženíjní vojsko tyto hlavní úkoly:

- provádí ženíjní průzkum řeky, obrany nepřitele a terénu,
- shromažďuje přepravní prostředky a cvičí vojska v jejich používání,
- upravuje příchody k řece, přepraviště a velitelská stanoviště,
- organizuje a řídí maskovací práce,
- řídí veškeré práce na úpravě terénu na vlastním břehu,
- organizuje a vybavuje ženíjní jednotky vysílané s jednotlivými sledy přepravujících se jednotek,
- odstraňuje překážky na vlastním břehu.

Při provádění násilného přechodu

- řídí přepravu vojsk přes řeku,
- organizuje a provádí stavbu a použití jednotlivých druhů přepravních prostředků,
- odtarasuje zátarasy na nepřátelském břehu,
- zabezpečuje útok vysazených jednotek po stránce ženíjní a jejich obranu proti protiútokům, zejména tanků.

Množství, důležitost a rozmanitost úkolů, které plní ženíjní vojsko při násilném přechodu vodního toku, dělá z něho příkladnou ukázkou důležitosti ženíjního vojska vůbec. Úspěch násilného přechodu vodního toku, tolik závislý na úspěchu a rychlosti přeprav, stává se otázkou cti zasazených ženíjních jednotek. Veliká vlastenecká válka nám skýtá nepřehledné množství příkladů tichého, nenáročného a často nepozorovaného hrdinství a obětavosti ženíjních jednotek.

5. Chemické vojsko

Úkol chemického vojska při násilném přechodu vodního toku záleží v podstatě

- v připravenosti k ochraně proti bojovým chemickým látkám a v provádění chemického průzkumu,
- v provádění nařízených zadýmování k usnadnění akce.

Sovětské jednotky používaly často a s velkým úspěchem dýmu při násilném přechodu vodního toku ve dne. Dýmem byly jednak oslepuvány pozorovatelné nepříteli, jednak byl jím zakrýván vlastní pohyb, a to jak na řece samé, tak v hloubce. Úspěch použití dýmu závisí však mnoho na povětrnostních podmínkách a na důvtipu, s jakým ho velitel použije. Nesprávné použití dýmu nejen že operaci ztíží, ale může přivodit snadno i její neúspěch.

VI. Závěr

Úkolem této úvahy bylo vytknout charakteristické rysy násilného přechodu vodního toku a způsobu jeho provedení tak, jak se nám jeví ve zkušenostech Sovětské armády z Veliké vlastenecké války a v zásadách našich předpisů.

Vítězné bitvy sovětských armád od Volhy k Odře nám ukázaly, že bylo vlastně málo ofensivních akcí v operačním měřítku, které by nebyly spojeny s útokem přes vodní překážku. To je důsledek geografických podmínek válčišť. Nám stačí pohled na mapu střední Evropy, aby nám potvrdil důležitost ovládnutí taktiky a techniky násilného přechodu vodních toků velitelským sborem a jednotkami.

Výslednou zkušeností z Veliké vlastenecké války je skutečnost, že vodní toky i nadále zůstaly vážnou překážkou postupu vojsk, s níž je třeba počítat v přípravách operací a kterou je třeba umět připravit a provést.

Další zásadou vyplývající ze zkušeností sovětských jednotek je to, že hlavním způsobem násilného přechodu vodních toků zůstává násilný přechod vodního toku z chodu a že je povinností velitelů všech stupňů o tento způsob přechodu se vždy pokusit a počítat s ním.

Bylo by však mylné se domnívat, že vzhledem ke skvělým úspěchům sovětských jednotek v provádění násilných přechodů vodních toků z chodu, provedených často improvizovanými prostředky, je možno podceňovat důležitost a význam vybavení jednotek moderní technikou pro přepravu přes vodní překážky. Moderní armáda v době mohutného rozvoje motorisace a mechanisace potřebuje přirozeně i moderní techniku k přepravě přes vodní překážky. Sovětská armáda již ve válce s Finskem a později za Veliké vlastenecké války používala při násilných přechodech vodních toků nejmodernější techniky, jako obojživelných tanků, aut, různých motorových člunů a pontonů, rychlostavných souprav lávek a mostů a p. Tam, kde těchto prostředků při násilném přechodu vodních toků z chodu použito nebylo, stalo se tak namnoze proto, že úspěchy sovětských jednotek byly tak rychlé a překvapující, že tyto prostředky nebyly právě k dispozici, a proto, že sovětský voják ve své odvaze a nenávisti k fašistům šel tak dravě vpřed za splněním úkolu, že se úspěch projevil často na těch místech, kde ani nebyl předpokládán, a kde proto jednotky nebyly těmito prostředky, kterých bude vždy málo, vybaveny.

Vývoj techniky tohoto druhu musí směřovat k tomu, aby co nejvíce byly technikou omezeny vlivy těch charakteristických vlastností násilného přechodu vodního toku, které této operaci činí obtížnou a složitou. Proto úkolem moderní techniky pro přepravu vojsk přes vodní překážku je zabezpečit rychlost a plynulost útoku přes řeku a umožnit plynulou součinnost všech druhů vojsk.

Naproti tomu výchova a výcvik vojsk nesmí vést — a tím se právě lišíme od kapitalistických armád — k bezmeznému přeceňování techniky uvažované bez vztahu člověka k ní. Ta armáda, která dovede vodní tok násilně přejít na improvizovaných prostředcích, ta tento úkol tím snadněji zvládne za pomoci moderní techniky. Ale gangsteři bojující jen za dolary, kdekoli a proti komukoli, ti nedokáží v čas potřeby a nutnosti stoupnout si po

krk do proudu řeky a vytvořit tak živé pilíře lávky pro své soudruhy a jejich zbraně — to však dokázal sovětský voják.

A v tomto směru je třeba vést výchovu a výcvik vojáků, máme-li se vyrovnat svému vzoru — Sovětské armádě.

Staré Suvorovovo heslo „těžko v učení — lehký v boji“ má tu plnou platnost. V našich velitelsko-štábních cvičeních a ve cvičeních s vojsky nesmějí chybět cvičení v násilném přechodu vodního toku. Bez znalosti tohoto druhu manévru není dobře možná útočná operace ve větším měřítku.

Použité prameny: Polní řád československé branné moci.

Přechod přes vodní překážky (příručka pro důstojníky).

Násilný přechod vodního toku sborem. Přednáška brig. gen. Ressla pro KVV.

Útok pěší divise s násilným přechodem vodního toku. Přednáška mjr. Kleskeně, VA, pořad. čís. 488.

Různé překlady sovětských autorů v časopisech.

Vojenské rozhledy, Bojová příprava, Tankista atd.

Vlastní poznámky.

